

caracteritzats pels fòssils corresponents. També els desnivellaments tan considerables que hi ha entre l'enlairat turó del Verdulaga, el del Castell i el de la Gatzarella, en els quals els carreteigs antics del Llobregat s'hi troben escalonats, donen testimoni de tals abaixaments.

Si durant l'època *Pontiana* els terrenys per damunt dels quals hi passava el Llobregat formaven com un pla gairebé horitzontal; aquest pla, més o menys accidentat devia allargar-se al descobert fins a la Mediterrània, molt més enllà de les actuals platges del Prat i de Castelldefels. Així mateix el Montjuïc devia allargar-se vers el S. E. dintre del mar, no presentant l'escantellat actual de Llevant, el qual no va produir-se fins al començament dels primers temps *pliocènics*, coincidint amb l'esfondrament dels terrenys de Cerdanyola i Montcada.

Des d'aquest esdeveniment, els terrenys de l'estuari del Llobregat i els del pla de Barcelona han sofert alternativament alçaments i abaixaments que han donat lloc als avenços i reculades de la mar dintre del continent. Avui els sondatges practicats al Prat en obrir-s'hi pous artesianos en recerca d'aigües potables, han donat per resultat la troballa, a una profunditat de 45 metres, de dipòsits *sicilians* (*), ço que dóna a comprendre que els carreteigs que va deixar el Llobregat durant l'època *Pontiana* deuen trobar-se a molta major profunditat encara. Es de creure, doncs, que quan en aquella època els terrenys del subsol pels quals hi passava el riu es trobaven un poc més enlairats que el nivell de la mar, aquests devien allargar-se al descobert bon xic més enllà vers el S. E. i per aquells indrets hi tindria la seva desembocadura el Llobregat.

Com es veu, doncs, la desembocadura d'aquest riu, tant als darrers temps de l'època *Sarmatiana*, com a les acaballes de la *Pontiana*, no es pot fixar d'una manera precisa; però les suggerències que havem fet les situen com a molt probables dins de la Mediterrània, bon xic al E. N. E. del Montjuïc la primera, i al S. E. de la mateixa muntanya la segona.

JACINT ELIES

Terrassa

(1) Vegi's l'obra del Canonge Almera, *Descripción de los terrenos pliocénicos de la cuenca del Bajo Llobregat y Llano de Barcelona*, any 1894, pàgs. 99 i 100.